

να πουλι μιά τριάρα με τὰ δυὸ ἀγόρια κι ἓνα πουλί, δευτέρη τριάρα με τίς δυὸ κοπέλλες κι ἄλλο πουλί καινούρια τριάρα, καὶ τέλος ἐγὼ με τὰ δυὸ στερνά, πάλι τριάρα κάμαμε. Ἔτσι βγήσαν μερίδες ὅμοιες καὶ κανένας δὲ στερέφτηκε. Ἀπόψε πάλι ἔφεραν τὴν κόπτα, κ' ἐγὼ πήρα τὸ κεφάλι καὶ τῶδωσα ἐσένα πὺν εἶσαι τὸ κεφάλι τοῦ σπηιοῦ, ἢ κοιλιά ταίριαζε τῆς νοικοκυράς, γιατί ἀπὸ δαύτηνε τραβᾶν τὰ βλαπάρια τῆς γεννιάς, τὰ μεριά εἶνε ὃ τι πρόβει σὲ παλληκάρια ποῖ εἶνε σὰν σῦλοι τοῦ σπιτιοῦ, καὶ τί καλλίτερο παρὰ φτεροῦγες γιὰ τὰ κορίτσια πὺν ἀναστενάζουν πότε νῶρθε ἢ ὄρα νὰ τὸ βάλουν στὸ φτερό καὶ νὰ σᾶς πὺν Ἔχε γειά; Ἐγὼ με παράβι ἦρθα καὶ με παράβι φεύγω, καὶ τῆς κόπτας τὸ κορμί σωσὸ παράβι εἶναι.

Ὅλοι τὸν ἄκουαν με ἀνοιχτὸ στόμα. Τὰ κορίτσια κοκκίνισαν ὅσο τῶθελε ἡ σιγήθεια, ὃ κύρης ἔγεννε στῆ μάννα μ' ἓνα χαμόγελο εἰρωνικὸ καὶ οἱ λεβέντες καμαρωμένοι τέττοιαν κ' αἰσθάνοντο τοὺς χειρὶς ἀπὸ δῶ χειρὶς ἀπὸ κεῖ, καὶ ποῖς πρότος νὰ καλοτυχίσει τὴ νύφη ποῖθελε λάχει τέτοιο γαμπρό. Μα ὃ μουσαφίρης χαμπάρι δὲν ἔπαιρνε, ἐπειδὴ ἡ καρδιά του εἶταν δωσμένη σὲ μια Σουλταίσσα ἀπ' ἀφῆς πὺν ἄρεσαν σὺν καιρὸ τοῦ καὶ τοῦ σοφοῦ Σολομῶντα.

Ἔτσι ἔπειτα ἀπὸ λίγο εἶπε:
— Τώρας ἔχεις τὰ τρία βεβαιωτικά πὺν πρόσμενες ἀπὸ μένα· δὸς μου λοιπὸν τὸ βιὸ π' ἄφισε στὰ χέρια σου ὃ πατέρα μου. Κ' ἐκεῖνος τοῦ τῶδωκε στῆ σιγῆ, καὶ ὅτι χάραζε εἶπαν Γειά.
Λόντρα, Ἀπρίλης: τῷ 1904

62, Cotleigh Road, N.W.

ΛΑΖΑΡΟΣ ΒΕΛΕΛΗΣ

Ἀπάνου στὰ λόγια πὺν ἡ καλωσύνη του τὸν ἔκαμε καὶ ἔγραψε γιὰ μένα ὃ «Νουμάς» τὸ Φλεβάρη, ἔχω νὰ παρατηρήσω πὺν λαβέφτηκε λέοντας πὺν εἶμαι Ῥαββίνος. Τὸν καιρὸ ὅπου τέλειωσα τὸ Γυμνάσιο, εἶναι βέβαια κάμποσα χρόνια τώρα, ὃ Νουμάρης ἔγραψε τοῦ Κουμουνοῦρου ζητώντας νὰ με σταίλει ἢ Κυβέρνηση στῆ Γερμανία γιὰ νὰ σπουδάσω θεολογία Ὀρθόδοξη καὶ ἔτσι γίνω μιά μέσα Ῥαββίνος στοὺς Κορρούς. Ἐγὼ δὲ δέχτηκα γιατί ἔδλεπα πὺν δὲν εἶταν δουλειὰ δική μου. Σπούδασα ὅμως Ὀρθόδοξη καὶ Θεολογία ἀκόμα, μὰ πάντοτες σὰν ἱστορικός καὶ φιλόλογος, πολὺ ἐλεύθερα καὶ ἀνεξάρτητα.

Ἰνωρίζω Ῥαββίνους σὲ πολλὰς χώρες, κανεὶς ὅμως δὲ θὰ πᾶν πὺν εἶμαι ἕνας ἀπὸ τοὺς δικούς του. Οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτοὺς τοὺς φίλους μου βγάζουν περιοδικά, καὶ ἐγὼ τοὺς στένω ἔρθα τῆς λογιῆς τοῦ προλόγου πὺν διαβάσατε ἐδῶ πέρα. Ἐνα μηνιατικὸ φύλλο πὺν βγαίνει στῆ Λιθόρνο τύπωσε τώρα στερνά εἰκοσιμιά σελίδες δικές μου γαλλικά γραμμένες ἀπάνου σ' ἓνα παλιὸ χειρόγραφο ὁμοει-

κο πὺν βρέθηκε στὸ Κάιρο, καὶ πιστεύω νὰ ἀποδείξει ὁλοφάνερα πὺν εἶναι ἀπόσπασμα (260 στίχοι περίπου) ἀπὸ ἓνα βιβλίο πὺν τοῦ πρέπει μιά θέση στῆν Ἱδία σειρά με τῆ Σοφία τοῦ Σολομῶντα, με τὸν Ἐκκλησιαστικὸ καὶ καὶ με ἄλλα. Λέω με ἄλλα λόγια πὺν εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ λεγόμενα ἀπόκρυφα καὶ ἔγραψε κάποιος ὄχι πολὺν καιρὸν ἔπειτα ἀπὸ τὸν Τίτο, τὸν κατακτητὴ τῆς Γερουσαλῆμ.

Νὰ διοριστῶ στὸ Ἑλληνικὸ πανεπιστήμιο δὲν ἔχω πᾶ καμιὰν ἐλπίδα, μάλιστα τώρα πὺν θέλοντας πάλι νὰ εἶμαι ἀνεξάρτητος τῶριζα στῆ δημοτικὴ κ' ἔτσι ἔχασα, φοβᾶμαι, τῆ φίλα μερικῶνε πὺν μέσα στὸ Φλογερὸ Κεμίν, συμπαθοῦσαν μιά φορά γιὰ μένα. Ἡ ἀλήθεια ὅμως εἶναι πὺν, ἂν τ' ἀποφασίζαν νὰ με διορίσουν, θάμπαινα ἐκεῖ μέσα γιὰ νὰ κάνω δουλιὰ γερῆ καὶ πλείρα, καὶ οἱ φοιτητάδες δὲ θὰ μάθαιναν μονάχα ὁρθόδοξη ὅπως πρέπει μὰ θάψαχναν ἀκόμα μαζί μου τίς ἀρχαιότητες τῆς Κύπρου, τῆς Κρήτης καὶ ἄλλων τόπων γιὰ νὰ βροῦμε πὺν τὰ γράμματα καὶ ὃ πολιτισμὸς πέρασαν ἀπὸ τὴν Ἀσία καὶ τὴν Αἴγυπτο στῆν Ἑλλάδα. Αὐτὸς εἶναι κάμπος σπουδῆς πὺν ταίριαζε νὰ δοθεῖ σ' ἐμένα, γιατί ἀπὸ τὰ μικρὰτα μου εἶμαι βουτηγμένος μέσα στῆν κλασικὴ φιλολογία καὶ στίς σημεϊτικὲς γλώσσες. Ἄν ἦμουν ἐγὼ στῆν Ἀθήνα καὶ στῆν Κρήτη, ποῖς ἔρει ἂν ὃ Evans θὰ παιδεύουταν ἀκόμα γιὰ νὰ ἐξιδιαιτέρει αὐτὰ τὰ ἀλλοιότικα γράψιματα ποῖθρηκε στῆν Κνωσσό;

A. B.

ΠΡΟΤΟΒΡΟΧΙΑ

Μὴ προσμένεις πλέον τραγούδια
Γιὰ τὰ μαῦρα σου μαλλιά,
Ἀπ' τὴ φλόγα μου τὴν πρώτη
Δὲ μ' ἀπόμεινε σταλιά!

Κάποια μάγια μούχουν πάρει
Τὸν καιρὸ καὶ τὴν πνοή,
Εἶμαι ἀπ' ὅλα τώρα ξένος
Κι' εἶμαι χῶρια ἀπ' τὴ ζωή.

Καὶ θωρῶ με δίχως πόνου
Καὶ θωρῶ χωρίς μιλιὰ
Τὰ δεινὰ φύλλα νὰ πέφτουν
Καὶ νὰ φεύγουν τὰ πουλιά...

Γλυκεῖα ξενιτεμένη μου
Σὰν ἔρθης πίσω πάλι
Νὰ μὴ φορῆς τ' ἀπάρθυνα
Λουλούδια στὸ κεφάλι.

Νάρθηξ κρατῶντας ἀϊκυβο,
Καὶ νάχης θλίψη τόση
Ποῦ ὅλα τὰ δάκρυα ἢ δύστυχη
Καρδιά μου νὰ σοῦ δώσῃ...

Γλυκεῖα ξενιτεμένη μου,
Σὰν ἔρθης πίσω πάλι,
Νὰ φέρῃς τῆς παρηγορίας
Γιὰ με τὸ προσκεφάλι!...

Τὰ δένδρα κάτου στὸ περδὸλι
Σὲ ἀναθυμῶνται καὶ ριγοῦν...
Καὶ τ' ἄσπρα νούφαρα τῆς λίμνης
Καὶ οἱ κρῖνοι οἱ κάταστροι ὅταν βγοῦν,
Πάντοτε μάταια θὰ προσμένουν
Τὰ δυὸ χερᾶκια—ὦ, τί καιρὸς!
Τῆς καμαρούλας σου νὰ γίνουν
Ὁ μρωμένος στολισμός.
Καὶ μοναχὰ τὰ χελιδόνια
Ποῦ θὰ ξανάρθουνε ταχιά
Κάποιο παράπονο θ' ἀρμόσουν
Γιὰ τὴ χαμένη σου ὠμορφιά.

ΘΡΑΣ. ΖΩΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ "ΕΚΘΕΤΟ"
Κ' ΟΙ ΚΡΙΤΙΚΟΙ ΤΟΥ

Σπάνιο νὰ διαβάσῃς τρεῖς κρίσεις, καὶ νάκούσῃς καὶ μιά, ἴσως τὴν καλλίτερη, μέσα σὲ λίγες μέρες, γιὰ ἔργο ρωμαϊκὸ, γιὰ δράμα ἀνθρώπου πὺν ὡς τὴν ὥρα δὲν ἀκούστηκε καὶ πολὺ, τοῦ κ. Ζ. Φυτίλη, ἀπὸ τὴν Πόλη (πολὺ σπουδαῖο αὐτό, κ' αἶς προσέχουν οἱ Πολίτες), «νομικὸ καλλιτεχνικὸν τὸ γράμμα», καθὼς εἶπε ἡ πολιτικὴ ἐφημερίδα «Πρόσδος», πὺν δίχως ἄλλο πρέπει νὰ πρεσβεύῃ πὺν δράματα, γράμματα, τὸ ἴδιο εἶναι.

Μοῦ ἦρθαν οἱ κρίσεις κ' αἶς ἀπάνωτὰ σὰ μακρινὲς κανονιές, εἰρηνικὲς ὅμως καὶ πανηγυρικὲς, κατὰ καλή μας τύχη. Κ' ἔγραψα ἀμέσως ἐνὸς φίλου μου νὰ μοῦ σταίλῃ κ' ἐμένα ἓνα «Ἐκθετο». ἦρθε τὸ κόκκινο τὸ βιβλιαράκι, κ' ἀμέσως βρέθηκα σύμφωνος με τὸν πρώτο κριτὴ του, τὸν κ. Κλ. Ραγκαβῆ, («Πρόσδος», ἀρθ. 22), ἐπειδὴ τὸ διαβάσα κ' ἐγὼ μονορούφι, δηλαδὴ ἀμωσῆ, ὅπως λέγουν οἱ «εὐ ἠγμένοι» τοῦ κ. Ραγκαβῆ, πὺν ὃ καθένας τους τώρα πρέπει νὰ βγαίνει καὶ μ' ἀμάξι, εἰδεμὴ πὺν νὰ σηκῶνῃ «κοτσᾶκι» Λεζικὸ μαζί του!

Ἀφίνοντας ὅμως τὰ χωρατὰ, ἡ κρίση τοῦ κ. Κλ. Ραγκαβῆ τὸν τιμᾶ πολὺ. Ὁ ἀνθρώπος τόννωισε τὸ ἔργο, ἀναγνώρισε τὸ «πλάκοντο» τοῦ κ. Φυτίλη, καὶ τὸ λέει παστρικά, καὶ μάλιστα μ' ἐνθουσιασμό. Μιά παρατήρηση μονάχα κάμνει, πὺν ἴσως ἔπρεπε νὰ παρα-

Ὁ Κωνσταντῖνος. Ἀλήθεια, θέλατε νὰ φύγετε;
Ὁ Συνταγματάρχης. Καὶ δὲν θὰ ξαναπατήσω πλειά.
Ὁ Κωνσταντῖνος (πρόχροντας κοντὰ του). Καλὲ θεῖε, τείνε αὐτὰ; ὑποσχέθηκατε στῆν Ἑλένη νὰ μείνετε τὸ μεσημέρι ἐδῶ. (θέλει νὰν τοῦ πάρει τὸ καπέλο).
Ὁ Συνταγματάρχης. Ἐγὼ δὲν ἔχω καμιὰν θέση πλέον ἐδῶ.
Ὁ Κωνσταντῖνος Σαθεῖτε, σᾶς παρακαλῶ. Πειτέ το ὃ ἴδιος στῆν Ἑλένη (ἔρχεται στῆν πόρτα) Ἑλένη! Ἢ πᾶς τῆς κυρίας σου νὰ ἔρθει. (ἐκναγυρίζει μέσα). Αὐτῆς τὸ ὑποσχέθηκατε.
Ὁ Συνταγματάρχης Ἀσκαπνοὶ εἴμαστε κ' οἱ δυὸ, παιδί μου. Δὲν ὑποχωρεῖ ὃ ἓνας ἂν δὲν ὑποχωρήσει κ' ὃ ἄλλος...
Ἡ Ἑλένη (μπαίνοντας). Καλέ, θὰ φύγετε; (πέρνοντας τὸ καπέλο του) Δὲν πιστεύω νὰν τὸ κάνετε σοβαρά.
Ὁ Κωνσταντῖνος (μὲ κάποιον χαμόγελο). Ὁ θεὸς θυμῶνει εὐκολα, ξέρεις. Συζητᾶ: μιά ὑπόθεση, ἔχεις ἄλλη γνώμη, δὲν μπορεῖς νὰν τὴν πᾶς. Ἀλοίμονό σου κ' ἂν τύχουν καὶ σπουδαιότερες ἐνέργειες στῆ μέση... (γυρίζοντας στὸ συνταγματάρχη). Μὰ μήπως μοῦ ἀρήσκατε καιρὸ καὶ γιὰ νὰ ὑποχωρήσω;
Ὁ Συνταγματάρχης. Καλά, καλά, τί θὰ γίνε: τώρα... (στῆν Ἑλένη) Ἄσε με νὰ πηγαίνω καλιὰ μου.
Ἡ Ἑλένη. Ἄ, μπά, ἔχω καὶ σουπρίζ τὸ μεσημέρι.

Ὁ Ἑλένη. Χτῆς λοιπὸ τῆ βρήκα μονάχη με τῆ Κάκια. Ἡ κ. Μηλιώτη εἶταν στῆς ἀδερφῆς τῆς στῆς κ. Κράκαρ· αὐτῆ πάντα ἀπαρηγοητῆ εἶναι. Μὰ μήπως εἴξερε τί ἔλεγε ἡ Μάρθα; Ἀκούτε λοιπὸν κουθέντες: ἐν ντὲ τρῶα, σὲν σὰν κατόρζ! ἐν ντὲ τρῶα, σὲν σὰν κατόρζ!... Καὶ δόστου γέλια ἡ μονάχη τῆς. Φανταστεῖτε πὺν ἡ Κάκια μοῦ λέει μ' ἀφέλεια. Μὴν ἀπορεῖτε, κυρία Ἑλένη, μὰς ἐπισκέφτηκε ἀπὸ προχτῆς πάλι μιά καλογορητῆσα καὶ μοῦκανε με τὰ δάκτυλά τῆς νόημα πὺν τὸ μυαλὸ δηλαδὴ δὲν εἶναι στῆ θέση του. Ὑστερα μάρχιζει μιάν ἀνακάλυψη πὺν ἔκαμε μέσα στὸ νερό. Νέο συστατικὸ, λέει, πὺν φανερώνει τὴν ἡλικία τῆς γῆς· καὶ πὺν τὸ νερὸ πρὸ πέντε χιλιάδων χρόνων δὲν εἶταν ἔτσι, γιατί ἡ γῆ εἶταν νεώτερη στὰ χρόνια. Τέλος πάντων, ὡς τὴν ὥρα πὺν ἦρθε ὃ Ἀρστέιδης ὅλο τέτια μοῦλεγε.
Ὁ Κωνσταντῖνος. Μπρὸς στὸν Ἀρστέιδη ἔλεγε τίποτες;
Ἡ Ἑλένη. Καὶ σέκαίνονε ἔλεγε κάτι ἀνοστιές: «Μπρούμ, μπρούμ τὸ σπαθί σου!»
Ὁ Κωνσταντῖνος. Ἀλήθεια, δὲν εἶναι κατὰστατὴ πᾶ αὐτῆ. Πρέπει νὰ πειστέι αὐτὸς ὃ ἀνθρώπος, πὺν δὲν τοῦ ταίριαζει τρελλὴ γυναίκα...
Ὁ Συνταγματάρχης. Ὅχι δὲ· σὰν δὲν τὴν ἔκαμαν καὶ γιὰ κλείσιμο...
Ὁ Κωνσταντῖνος. Τὰ ἴδια πᾶλε. Τᾶπε καὶ σὲ μένα δέκα φορές.

(Ἀκολουθεῖ)

στη θη ή Ίουλία από τήν ἀρχή με τρόπο που γὰ τῆς ἀξιζῆ στο τέλος ὁ θάνατος, πού στ' ἀλήθεια ἀξιζε τοῦ συζύγου τῆς τοῦ Δαμάλη. Κ' ἔτσι νὰ γίνη ἡ περιφήμη ἡ καθαροσὴ μ' ὅλα τῆς τὰ ξάρτια. Ὁ κ. Ραγκαβῆς, σάν ἰπαδὸς τοῦ Ἀριστοτελικοῦ νόμου, δὲ θύτανε Ραγκαβῆς ἂ δὲ μᾶς τὸ παρατηροῦσε αὐτό. Ὑποθέτωμε ὅμως πῶς ὁ κ. Φυτίλης δὲ ζήτησε τόσο νὰ μᾶς βγάλῃ Ἀριστοτελικὸ δρᾶμα, ὅσο νὰ μᾶς ζουγραφῆσῃ μερικὰ ἀπὸ τὰ πιὸ κρυφὰ καὶ τὰ πιὸ τραγικὰ περιστατικὰ τῆς σημερινῆς ζωῆς, πού ὀλονένα μᾶς ξερουρνίζει ἄδικα θύματα, καὶ πού μήτε Ἀριστοτελεὶ ἀκούει, μήτε Θεό.

Ὡς εἶδω λοιπὸν εἴμαστε περίπου σύμφωνοι με τὸν κ. Ραγκαβῆ, κι ὅσο ἐκεῖνος συχαίρει τὸν κ. Φυτίλη, ἄλλο τόσο πρέπει νὰ τονὲ συχαροῦμε κ' ἡμεῖς, πού μᾶς ἔβγαλε κρίση γερή, δίχως μισημένα λόγια, δίχως «ἤξεις ἀρήξεις», παρὰ μᾶς ἔθεσε τελημερὰ καὶ γενναῖα τὸ «Ἐκθετο» ἐκεῖ πού τοῦ πρέπει, στὴν πρώτη πρώτη θέση, «ἐκ τῶν ἀρίστων ὅσα ἐγράφησαν διὰ τὴν Ἑλληνικὴν σκηνήν».

Ἐκεῖ πού χωρίζομαστε, με πολὺ μου κακοκρητισμο, εἶναι ὅταν ὁ κ. Ραγκαβῆς, σ' ἓνα ἄλλο παραγραφάκι, βγάλῃ στὴ μέση τὸ γλωσσικὸ τὸ ζήτημα, τάνχηματισμένο καὶ τὸ κακορίζικο! Καὶ πρῶτα πρῶτα καταδικάζει τὸ ἴδιο τὸ «Ἐκθετο», δηλαδὴ τὴ λέξη. Ἡ λέξη βέβαια πολὺ ρωμαϊκὴ δὲν εἶναι. Ἴσως καμιά μέρα γίνη κι αὐτὴ ρωμαϊκὴ, με τὴν εὐκολία πού ἀφομοιώνει ὡς καὶ τὰ ξένῃ ἢ ἔθνικῃ μας γλώσσα (ἀκουμπῶ, πιλάφι, ρήγες, μανουάλι, ζαπῶρι, σαλόνη), καὶ πολὺ περισσότερο τὰ καθαρεύοντα (ἄδολος, ξωφῶ, κλητήρας, ἀποχωτῶ), καὶ τὰ κάμνει δικὰ τῆς, κ' ἔτσι μπορεῖ καμιά μέρα νὰ μὴ μᾶς φαίνεται καὶ πολὺ παρῆξο τὸ «Ἐκθετο», ἂ δὲ μᾶς ἀρέσῃ τὸ πεταμένο, πούναι καὶ τὸ σωστό. Τὶ κάμνει ὅμως ὁ κ. Ραγκαβῆς; Μᾶς φρακῶνει τὸ «Ἐκθετο» μ' ἓνα Ν, καὶ μᾶς τὸ παρουσιάζει. Γίνεται ἀμείσως Ἑλληνόπρεπο κ' ἔθνοσωτήριον.

Μᾶς θυμίζει κατόπι ὁ κ. Ραγκαβῆς κατὶ πού βαρεθήκαμε νὰ τᾶκοῦμε πῶς εἶναι δηλαδὴ τόπο φτωχικὰ ἢ ρωμαϊκῆ, πού μικρὰ πράματα ἢ τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ παραστήσῃ. Κ' ἡμεῖς πάλι ξαναλέμε χιλιοστὴ φορὰ πῶς μόνο μιὰ γλώσσα φτωχικὰ ὑπάρχει, ἢ γλώσσα τοῦ ἀνθρώπου πού ἔχει νοῦ φτωχικό. Κάθε γλώσσα γίνεται πλούσια ἢ καὶ ἐκείνος πού τὴ μεταχειρίζεται ἔχει πολλὰ καὶ μεγάλα νὰ πῇ. Κι ἀπόδειξη τὸ Βαγγέλιο, πού ἡ Βιβλικὴ Ἐταιρεία ἔχει μεταφρασμένο σὲ περὶ πέντε ἀπὸ ἑκατὸ γλώσσας, καὶ μάλιστα τίς

πρώτες βάρβαρες. Καὶ δὲν μπορεῖ βέβαια νὰ μὴ συμφωνήσῃ ὁ κ. Ραγκαβῆς πῶς τὸ Βαγγέλιο κατὶ μᾶς λέει πού δὲν εἶναι ἀπλὸ σῆκω κάτσε, ψύχρα ζέστη, ψωμί τυρὶ. Ἀφίνομε πού σάν πρωτοκάλησε τὸ ἔθνος ἀψηλὲς ἰδέες ἀπάνω στὴ χερραυγὴ τῆς δευτέρας του ζωῆς με τὸ στόμα τοῦ Σολωμοῦ, δὲ μεταχειρίστηκε, μήτε μποροῦσε νὰ μεταχειριστῇ καθαρεύουσα, καθὼς μήτε ὁ Πάλλης γιὰ νὰ πῇ ὅσα ὁ Ὀμηρὸς εἶπε, μήτε ὁ Φυχάρης γιὰ νὰ παραστήσῃ τὴν ψυχὴ τῆς εὐγενέστερης ρωμιοπούλας πού μᾶς ἔπλασε ὡς τῶρα τεχνίτης.

Μὰ τὴν καταντήσαμε, λέγουν καὶ ξαναλέγουν οἱ καλοὶ αὐτοὶ κύριοι, τὴ γλώσσα μας μᾶζωμε ἀπὸ ψαλιδομένης καθαρεύουσας λέξεις, κι αὐτὸ κατὰ τὸν κ. Ραγκαβῆ εἶναι τὸ μεγαλύτερο ψεγάδι τοῦ κ. Φυτίλη! Περίστασι δὲν περνάει πού νὰ μὴν τᾶκοῦσουμε κι αὐτό. Ὡς τόσο τᾶλλο, τὸ πῶς πάμπολλες καθαρεύουσες λέξεις ἄλλο δὲν εἶναι παρὰ ρωμαϊκὴς λέξεις με οὐρα, (πάννινον, ρακίον, βρακίον, ρυσίγγιον κτλ. κτλ.), ἢ οραγκικὲς τερττόμορφες (ρουσιγονωμία, προσωπικότης, κτλ. κτλ.) μήτε ἀπὸ τὸ νοῦ τους δὲν φαίνεται νὰ περνᾶν.

Μὰ ἂς πάσομε μιὰ ἢ δύο ἀράδες ἀπὸ τὸ μεγάλο δρᾶμα τοῦ κ. Φυτίλη, ἂς τίς παρατηρήσομε πρῶτα κατὰ πᾶς εἶναι, ἂς τίς διώσομε κατόπι οὐρὲς καὶ φασκιώματα καθαρεύοντα, κι ἂς κρίνῃ τότες ὁ ἀναγκνώστης ποιὸ ἀπὸ τὰ δύο ἔγινε: ὁ κ. Φυτίλης κουτσούρεψε τὴν καθαρεύουσα, ἢ ἡμεῖς φασκιώσαμε τὴ ρωμαϊκὴ του;

Σελ. 10. «Τὶ ;...τὸν ποιὸν ἐξᾶδελφὸ του ;...τῆς γούνας του μανίκι...» Ἄς τα... Ἐπρεπε νὰ εἶμ' ἐγὼ νὰ φτιάσω τὰ χάρτια... Νὰ τὰ πλαστογραφῆσω πού θὰ πῇ».

Αὐτὰ ἀπὸ τὸ πρωτότυπο. Ὅριστε τῶρα καὶ μιὰ κατὰ γράμμα μεταφράση στὴν καθαρεύουσα, πού κατὰ τὸν κ. Ραγκαβῆ εἶνε ἢ βαση τῆς γλώσσας τοῦ κ. Φυτίλη :

«Τὶ ;... Ποῖον ἐξᾶδελφόν του ;...τῆς διφθέρας αὐτοῦ χειροῦ...» Ἄφες αὐτά... Ὄφειλον νὰ ἦμαί ἐγὼ ὅπως ποιῆσω τὰ χάρτια... Ὅπως πλαστογραφῆσω αὐτὰ δηλονότι...»

Θαυρῶ πῶς σώνει αὐτό.

Τέλος ἔρχεται καὶ τᾶλλο τὸ αἰώνιο καὶ τὸ ἀταλείωτο, πῶς ἢ ἔθνικῃ γλώσσα εἶναι γλώσσα χυδαίων, πῶς οἱ καλοαναθραμμένοι μιλοῦν καθαρεύουσα, πῶς γλώσσα σάν τοῦ κ. Φυτίλη πούθενά δὲ μιλιέται (ιδέα πού στὴν πρώτη παράστασι τοῦ ἔργου θὰ ἐγῆ στραβή), — ὅλα αὐτὰ τόσο κοινὰ καὶ τσαλαπατημένα κι ἀνάξια τοῦ τέκνου τοῦ ποιητῆ πού διδάζει τὸ ἔθνος νὰ τραγουδᾷ στὴ γλώσσα του ἓνα ἀπὸ τὰ γλυκύτερα του τραγουδιὰ,

καὶ τόσο μπόσκια, με τὸ συμπάθειο, πού πρέπει νὰ τὰ θεωροῦμε τρανὸ σημάδι πῶς ὁ γέρικος στρατός πού μᾶς πολεμᾷ ρίχνει τὰ τελευταῖα φυσέκια του, καὶ καιρός μᾶς εἶνε πιά νὰ τοὺς ἀφίνομε νὰ λένε καὶ νὰ κοιτάζομε τὴ δουλειὰ μᾶς.

Ἄς ἔρθομε τῶρα καὶ στὴν κρίση τοῦ κ. Ξενοπούλου, (Παναθήναια, ἀριθ. 95). Γιὰ τὴ γλώσσα τοῦ ἔργου ὁ κ. Ξενοπούλος δὲ λέει τίποτε. Τὸ γνωρίζομε ὅμως ἀπὸ περασμένα του ἄρθρα πῶς τὴ ρωμαϊκὴ αὐτὸς τὴν ἀγαπᾷ πλατωνικὰ καὶ τὴ χαίρειται ἀπὸ μακριὰ, πιστεύοντας πῶς δὲν ἦρθε ἀκόμα τῆς ἀλήθειας ἢ ὦρα! Μπαίνει λοιπὸν ἀμείσως στὴν καθαυτὴ κρίση, κ' ἡ πρῶτη του παρατήρησι εἶναι πῶς νόμιζε πῶς ὁ κ. Φυτίλης εἶναι εἴκοσι χρονῶ νέος, καὶ πῶς τὴν ἐντύπωσι αὐτὴ τὴν ἔχει καὶ τῶρα πού ἔμαθε πῶς εἶναι ἑλικιωμένος. Τὸν ἀγαπᾷ ὅμως, ἐπειδὴ ἂν ὄχι λαμπροὶ δραματικὲς, εἶναι ὅμως καλὸς ἀνθρώπος! «Ἡ ἀξία ὡς τόσο τοῦ βιβλίου δὲν εἶνε μικρὴ...» Δυὸ βιαστικὲς κοντυλιὲς κατόπι, καὶ μᾶς δίνει τὰ κόκκαλα τῆς πλοκῆς. Καὶ τέλος μᾶς ὁμολογεῖ πῶς ὁ κ. Φυτίλης, ξέρε νὰ πλέχῃ σκηνῆς, ξέρη νὰ ποφεύγῃ τὰ πολλὰ καὶ τᾶχρηστα λόγια, ξέρε νὰ μᾶς λέῃ παραμύθια με νόημα, ξέρε νὰ διδάσῃ τίς κοινωνικὲς του ἰδέες, ξέρε ἔπρεπε ἀκόμα νὰ προσθέσῃ) νὰ φτιάγῃ χαρᾶχτες σάν τὸ Γαλάτῃ, ξέρε τέλος (ἔπρεπε νὰ τὸ πῇ κι αὐτὸ), νὰ γράφῃ ἁρμονικὰ καὶ ξάστερα, — μὰ τοῦ λείπει ἢ ἡ δημιουργικὴ πνοὴ καὶ ἢ καλλιτεχνικὴ δύναμις!

Ποτές μου κρίση δὲ με λύπησε ὅσο ἢ κρίση αὐτὴ τοῦ κ. Ξενοπούλου, ἀνθρώπου πού τὴ γνωρίζομε ὅλοι μᾶς τὴν κριτικὴ του δύναμη καὶ τὸν ἀναλυτικὸ του νοῦ, ὅμως αὐτὴ τὴ φορὰ ἀπορῶ τί τὸν ἔκαμε καὶ μᾶς τὰ εἶτε τόσο βιαστικὰ, τόσο περαστικὰ καὶ τόσο μασημένα.

«Δημιουργικὴ πνοὴ!» Ἀμὲ ἢ τέλεια ἐκείνη πλοκὴ τί ἄλλο εἶναι παρὰ πνοὴ δημιουργικὴ! «Καλλιτεχνικὴ δύναμις!» Ἀμὲ τί πόσα νέα ρωμαϊκὰ ἔργα βρίσκουμε ὅση καλλιτεχνικὴ καὶ ποιητικὴ δύναμη ἔχουν τᾶκόλουθα λόγια τῆς Ἑλένης :

«Ἡ Ἑλένη γεννήθηκε καὶ θάπεθάνῃ ἀπὸ ἔρωτα. Ἐκεῖνοι πού με ρίξανε μες στὸν κόσμῳ ἔβαλαν μέσα στὴν βυχὴ μου ὅλη τὴν ἀγάπη πούθελεν νὰ κρύψουν ἀφ' τὸν κόσμῳ... Στὸ στρώμα τῆς ἀγάπης γεννήθηκα, ἐκεῖ καὶ θάπεθάνω».

Τρίτος κριτικὸς τοῦ κ. Φυτίλη, ὅσο γνωρίζω, βγήκε ὁ κ. Βουτιερίδης, στὸν ἀριθ. 114 τοῦ «Νοῦμα». Ὁ μόνος πού ἀνάλυσε τὸν καινούριο δραματικὸ μᾶς με ὑπομονὴ καὶ με ὑψολογία. Νὰ ξαναλαχτοῦνε μετὰ σ' αὐ-

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΕΣ ΕΠΙΦΥΛΑΙΔΕΣ

ΠΕΡΙ ΓΛΩΣΣΗΣ ΣΚΙΑΣ,

Ὁ μακαρίτης στιχοκλόπος Π. Σούτσος μονάχα με τὸ ἀκουσμα πῶς ὁ Renan θὰ ἐκδώσει «τὸ βίο τοῦ Ἰησοῦ», πρὶν ἀκόμα βγεῖ τοῦ ἀρνησίχριστου γάλλου τὸ βιβλίον, ἔγραψε με τὴν ἐπιφοίτησι, φαίνεται, τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀναίρεσι τοῦ ἔργου τοῦ Renan, καὶ τὴν τύπωσε, ἂ δὲ γελιέται, τὴν ἀναίρεσὴ του περὶ τῆς ἢ κουβέντα στῆς χαριτωμένης του Χαριτίνης τὸ ἐξώφυλλο. Γῆ μέθοδο αὐτῆ τοῦ Π. Σούτσου, πού ἔχει βέβαια γούστο, πού ἔχει πολὺ γούστο μάλιστα, πρὸ πάντων γιὰ τὴν πρωτοτυπία, ὅπως ἐκ τῶν ὑστέρων εἶδα, μποροῦσα κ' ἐγὼ νὰ τὴν ἀκολουθῆσω κρίνοντας τὸ περισσότερο χοντρὸ παρὰ σοφὸ βιβλίον τοῦ ἐν Ἀθήναις οἰκοῦτος κ. Α. Ν. Σκιαῖ.

Τὶ σημαίνει αὐτό; Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὄχι μόνον ἀπαραίτητη δὲν εἶναι, ἀλλὰ ὅτι εἶναι καὶ περιττὴ κάθε ἀπάντησι, μάλιστα ὅταν βαριέται κανεὶς καὶ σιχαινεται νὰ ξαναλέει χιλιοσιπώμενα. Καὶ δὲν εἶναι μονάχα περιττὴ, εἶναι ἄκομα καὶ ἄχαρη μιὰ τέτοια δουλειὰ, ἄνοστη πολὺ καὶ πάρα πολὺ βαρετὴ.

Γιατὶ ὁ κ. Σκιαῖς πολλές φορὲς ἢ δὲ θέλησε ἢ δὲν μπόρεσε νὰ καταλάβῃ ὅσα λένε, νὰ καταλάβῃ τὸ νόημα, τὴν οὐσία τὴν ἀληθινὴν, καὶ τὰ σωστὰ συμπεράσματα πού βγαίνουν, νὰ καταλάβῃ τίς ἰδέες, τὸ σύστημα, τίς ἀρχὲς ἐκείνων πού χτυπᾷ μ' ἀρκετὴ δασκαλοσύνη στὸ βιβλίον του. Καὶ νὰ γιὰτὶ βαρετὸ πρᾶμα εἶναι νάπανταί κανεὶς. Ἐπειτα ὄχι ἀξιοζήλευτο πρᾶμα, εἶναι γραμμένο τὸ βιβλίον μ' ἓνα πάθος ταπεινὸ, δασκαλικὸ, χαρακτηριστικώτατα δασκαλικὸ, με τὸ πάθος ἐκεῖνο πού βρίσκετε συχνὰ καὶ στοὺς θεολόγους καὶ γενικὰ σ' ὅλους τοὺς μικροὺς καὶ μικρομάκλους ἀνθρώπους. Ἀπαράλλαχτα ὅπως κάποτε στὴν «Ἀνάπλαση» ὁ κ. Σκαλτσούνης, ἂν θυμοῦμαι καλᾶ, κατὰ τὰ 1890 ἔλεγε τὸ Χαϊκελ, τὸν ξακουστὸ ζωολόγο τῆς Ἰένας, ἐρασιτέχνη τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ἔτσι ἀπαράλλαχτα κι ὁ κ. Σκιαῖς ἐρασιτέχνη τῆς γλωσσολογίας ὀνομάζει τὸν κ. Φυχάρη, καὶ σὰ νὰ μὴν ἤξερε πῶς εἶναι καθηγητῆς σὲ

Πανεπιστήμιον, δὲ βρῆκε ἄλλο τίποτα νὰ πῇ γιὰ νὰ τονὲ συστήσῃ στοὺς ἀναγνώστες του, παρὰ πῶς κάθεται στὸ Παρίσι! Ὁ ἐν Παρισίοις οἰκὼν Ἰω. Φυχάρης». Ποιὸς ξέρε τί δουλειὰ νὰ κάνει ἐκεῖ στὸ Παρίσι πού κάθεται.

Ἀηδία. Ἀηδία πού σοῦρχεται νὰ πετᾶξῃς τὸ βιβλίον ἐκεῖ πού τὸ διαβάξῃς, καὶ τὴν πέννα ἀπὸ τὰ χέρια σου τὴν ὥρα πού γράφεις γιὰ τέτοιο βιβλίον, με τέτοιο μικρὸ πάθος γραμμένο, γραμμένο ὅμως καὶ με τόση σοφία, με τόση δύναμη νοῦ, ὥστε νὰ σοῦ θυμίζει κάθε τόσο τοῦ Ἡράκλειτου τὸ περιλάλητο ἐκεῖνο «πολυμάθη νόον οὐ διδάσκει». Σοφὸ βιβλίον... Ἐἔχασαν, φαίνεται, ἢ δὲν ξέρουν, ὅσοι τὸ βρῆκαν καὶ τὸνομάσανε σοφὸ τοῦ κ. Σκιαῖ τὸ βιβλίον, ὅτι ξερὴ πολυμάθεια δὲ λέγεται σοφία, ἀλλὰ κατάστασι τοῦ νοῦ φωνογραφικὴ, ὅτι εὐκολα τόσο δὲ μοιράζονται τῆς σοφίας οἱ τίτλοι, ὅτι χροιάζεται νοῦς δυνατός, βαθυστόχαστος νοῦς νὰ ταυριάζῃ με μᾶθησι βαθειὰ γιὰ νὰ γεννήσουν τὴ σοφία. Ὁ κ. Σκιαῖς ἀπ' αὐτὰ δὲν ξέρω τί ἔχει, ἐπομένως καὶ τί δὲν ἔχει, γιὰτὶ στὸ βιβλίον του ἴσως ἀπὸ μετριοφροσύνη, δὲ θέλησε νὰ τὸ φανερώσει. Ἄν ὅμως στὸ ζήτημα αὐτὸ εἶδειξε ὄχι ζηλευτὴ μετριοφροσύνη, τὸ ἴδιο σύστημα δὲν ἀκολούθησε σ' ἓνα ἄλλο χάρισμά του, τῆς ἀστειολογίας. «Ὅσο γι' αὐτὴ τὸ μόνον πούχει νὰ περ

τὰ τὰ σημειώματα οἱ κρίσεις του σὸν περιττό, ἀφοῦ κι' αὐτὰ κι' ἐκεῖνα μέσα στὸ «Νουμά» βγαίνουν. Εἶναι ἀλήθεια πῶς ὁ κ. Βουτιερὶδης δὲν κρίνει μ' ἕνα ἐνθουσιασμό κι' ὁ κ. Ραγκαβῆς. Τὸ «Ἐκθετο» δὲν τὸ βάζει «στὰ σύνορα τῆς μεγάλης τέχνης». Ὅταν ὅμως μὰς λέη πῶς «τὸ ἕνα γεγονός ἐρχεται κατόπι ἀπὸ τὸ ἄλλο μὲ πολὺ φυσικότητα, κ' ἡ ἱστορία τραβᾷ πρὸς τὸ τέλος τῆς ζωῆς ἀγῶνες, χωρὶς πηδῆματα ἀναπάντεχα, χωρὶς προσπάθειαι βιαστικές» — τί ἄλλο μὰς λέει παρὰ πῶς εἶναι τεχνίτης ὄχι ἀπὸ τοὺς μέτρους ὁ κ. Φυτίλης;

Καὶ τῶρα δὲ μοῦ μνήσκει παρὰ ὁ τέταρτος κριτικὸς, ἄνθρωπος τόσο δύσκολος ὅσο καὶ πολυδιαβασμένος, ποὺ χτὲς προχτὲς μὲ σοβαρὰ καὶ μετρημένα λόγια μοῦ ἀνέφερε πῶς ἂν ἡ πλοκὴ τοῦ κ. Φυτίλη εἶναι ἀκέραιο δημιούργημα τῆς τέχνης του, ἂν, χωρὶς νὰ τὸ θελῆ βέβαια, δὲν τινεῖ πορίστους ὑστερὰ ἀπὸ διαβάσματα ξένων ἔργων, παρὰ ἀπὸ δική του κοινωνικὴ περικτήρησι, εἶναι ἀναγκασμένος νὰ βυολογήσῃ πῶς τὸ «Ἐκθετο» εἶναι τὸ πρῶτο ρωμαϊκὸ ἔργο ποὺ διάβασε μὲ πλοκὴν περίτεχνη καὶ μελετημένη. Μεγάλος ἔπαινος αὐτῷ, ἀπὸ τέτοιον ἄνθρωπο. Καὶ καθὼς ἐρχίσαμε αὐτὰ τὰ σημειώματα μὲ τοῦ κ. Ραγκαβῆ τὸ στεράνι, χαροῦμαστε ποὺ τὰ τελειώνουμε μὲ τὸ κλωνί τῆς δάφνης ποὺ προσφέρει τοῦ συγγραφέα ὁ πλούσιμος φίλος Μαρκέτης.

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΩΤΗΣ

ΠΟΘΟΣ

Ἄχι πότε θά πετύχω
—τὸ ἴχω κρυφὸ καμὸ—
Στοῦ τραγουδιοῦ τὸν ἦχο,
Στοῦ στίχου τὸ ρυθμὸ

Νὰ ῥήξω τόσα κάλλη,
Ποῦ ἡ κόρη γελαστὴ
Νὰ εἶπῃ : τραγουδα πάλι,
Γλυκὲ τραγουδιότη ;

Ἄχι πότε θά πετύχω ;...
Παλάτι τί θα εἶπῃ
Μὲ διαμαντένιο τοῖχο,
Μ' ὀλόχρυσον σκεπὴ

Καὶ τί νε δὶα τὰ δῶρα
—Ἦέτε, νὰ σὰς χαρῶ—
Μπροστὰ σαῦτό ποῦ τώρα
Γυρεύω, λαχταρῶ ;

ΕΝΑΣ.

Ο ΝΟΥΜΑΣ ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

Η ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΕΙΝΑΙ :

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα Δρ. 10.—Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ Φρ. 10

20 λεπτά τὸ κάθε φύλλο λεπτά 20

ΠΟΥΛΙΕΤΑΙ : Στὰ κδόσκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμονοίας, Ὑπουργείου Οικονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιοδρόμου (Ὁ φθαλματρεῖο) Σταθμοῦ ὑπογείου Σιδηροδρόμου (Ὁμόνοια)στὸ καπνοπωλεῖο Σαρρῆ (Πλατεία Στουρνάρα, Ἐξάρχεια) καὶ στὸ βιβλιοπωλεῖο «Ἐστίας» Γ. Κολάρου.

Ἡ συνδρομὴ του πληρῶνεται μπροστὰ κ' εἶναι γιὰ ἕνα χρόνο πάντοτε.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Κ Α Ι

ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Η ΠΡΩΤΗ

κανόνια μποῦμ ! ἔπесе καὶ μάλιστα ἀπὸ κεῖ ποῦ τινε περιμέναμε, ἀπὸ τὰ ταμπούρια τῶν «Καιρῶν» τῆς Τετάρτης. «Ἡοἱλοὶ φοιτηταί, λέει, εἶχανε συμφωνήσει ὅπως σὺέλθουν, χθὲς εἰς τὸ καφενεῖον τοῦ Γαμβέττα κ' ἐκεῖθεν ἐν σώματι...»

Τάλλα τὰ παραλείπουμε. Εἶνε γνωστὰ ἀπὸ τῆς ἄλλης φορῆς. Ὁ Μιστριώτης μπορεῖ νὰ μιλήσῃ καὶ νὰ καυτηριάσῃ τὸν Πρύτανη ποῦ δὲν παραχώρησε τὴν αἴθουσα τοῦ Πανεπιστημίου γιὰ νὰ γίνῃ τὸ μνημόσυνο τοῦ Ὁθῶνα ἢ «Ἀστραπῆ» κ' ἢ «Ἐσπερινὴ» ἀρπάξανε τὸ ζήτημα γιὰ ναυξήσουνε τὴν πατριωτικὴν κυκλοφορίαν τους· τὰ μυαλὰ τῶν φοιτητῶν δὲν πάρουν πάλι ἀέρα. Ὁ Θεοτόκης εἶναι στὰ πράματα. Ὁ Ντελνγιάννης εὐκαιρία περιμένει γιὰ νὰ τοῦ ριχτεῖ. Νοέμβρη περιμένουμε — μῆνα δὴλ. κατάλληλο γιὰ φοιτητικὰ

κινήματα κ' ἔτσι ἀπὸ μιά ἄνοσιᾶ μερικῶν σεβαστῶν κυριῶν, καθόλου παράξενο νάχομε σὲ λίγες μέρες τὴν τρίτην φιγούρα τῆς πατριωτικῆς καντρούλλιας, ποὺ χορῆσαμε ὡς τώρα τῆς δυὸ πρώτης φιγούρας τῆς, μὲ τὰ «Βαγγελικά» καὶ μὲ τὴν «Ὁρέστεια».

Τὴν ἰδέαν νὰ γίνῃ μνημόσυνο στὸν Ὁθῶνα δὲν τινε βρίσκουμε κακὴ. Τινε βρίσκουμε μάλιστα ἀρκετὰ χριστιανικὴ, ἀφοῦ, μαθαίνουμε, τὸ μνημόσυνο τάποφάσαν μερικὰ ἀγαθὰ γεροντάκια ποὺ πολέμισαν στὴν πρώτην πρώτην γραμμῇ γιὰ νὰ διώξουν τὸν ἀγαθὸν κὶ ἀκακο Βασιλιὰ καὶ ποῦ τώρα, στὰ γεράματα, μετάνοισαν καὶ ζητᾶνε νὰ ἐξαγνιστοῦνε γιὰ τὴν ἁμαρτίαν τους. Τὸ μνημόσυνο αὐτὸ ἂν γινότανε σεμνὰ, δίχως αἰθουσες Πανεπιστημίου καὶ δίχως δημοσιογραφικὲς βρεκλάμες μὲ παράταξη τῶν ὀνομάτων τῆς ἐπιτροπῆς, θάτανε συγκινητικώτατο καὶ θάμοιαζε σὸν τὴν ἁγία κοινωνίαν ποὺ παῖρουν ὅσοι πρόκειται νὰ φήσουν τὸν μάταιον τοῦτον κόσμον. Τάγαθὰ γεροντάκια, οἱ παλαιοὶ Ἄ ν τ ι ο θ ω ν ι σ τ α ἰ — ὅπως καμῖφροναν νὰ λέγονται στὰ νιάτα τους — τριγύρω σ' ἕνα δίσκον ἀπὸ κόλυβα, μὲ πένθημα φορεσιὰ καὶ μὲ τὰ μιάτια βουρκομένα, θά ἦτανε θέαμα ἔξοχο ποῦ θά μπορούσε καὶ ποιητὴ καὶ ζουγράφον νὰ ἐμπνεύσει.

Ἔτσι ὅμως, καθὼς θέλουν τώρα νὰ τὸ κάνουνε τὸ μνημόσυνο, μὲ τὴν σύμπραξιν τῆς «Φοιτιώσης» καὶ «Φθισιώσης νεολαίας» καὶ μὲ τὰ βραταπλᾶν τῶν δημοσιογραφικῶν ταμπούριων νὰ μὰς συμπαθᾶνε, δὲν θάναν μνημόσυνο ἐξαγνισμού, ἀλλὰ πραξικόπημα ἀντιπατριωτικὸ ποῦ δὲν μπορεῖ κανένας ἀπὸ τώρα νὰ προμαντέψῃ τὸ τέλος του.

Τάγαθὰ γεροντάκια πρέπει νὰ τὸ καλοσυγιστοῦνε αὐτὸ ποῦ κάνουνε. Οὔτε πατριωτικὸ, οὔτε σοβαρὸ εἶναι. Μὴ θέλουνε στὸ πρῶτον κακὸ ποῦ καναν στὰ νιάτα τους, νὰ προσθέσουνε καὶ δεύτερον, τώρα στὰ γεράματα. Ἐπειτα τὸ κάτω κάτω ἄς λογαριάσουν πῶς ὁ σκοῦφος τοῦ Ροδεσπιέρου μεταμορφώνεται στὰ γέρικα κεφάλια νὲ σκουφέττο Ριγκολέτου. Κακὸ νὰ γελάει κανένας μ' ἄσπρομάλληδες.

Ο ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ

μὰς κ. Στέφανοι Ρωμᾶς ἔχει γράψῃ πολυσέλιδον βιβλίον μὲ τὸν τίτλον «τὰ παλιὰ καὶ τὰ καινούρια». Ἄμα τυπωθῆ αὐτὸ τὸ βιβλίον θά δοῦμε ὅλοι οἱ Ρωμιοὶ στῆς σελίδες του, σὰ σὲ καθρέφτη, τὴν ἀληθινὴν ζουγραφίαν μας, γιὰ τὴν ὁ κ. Ρωμᾶς συνεργάτη του πολύτιμον ἔχοντας τὴν Ἀλήθειαν τὰ κατὰφερε περίφημα νὰ κατασκευάσῃ καὶ νὰ χαρίσῃ στὴν πατρίδα του τὴν ἐθνικὸν αὐτὸν καθρέφτη.

κανεῖς εἶναι ὅτι ἐκεῖ ἴσα ἴσα ποῦπρεπε νὰ δείξῃ μετριοφροσύνη, καὶ νὰ κρύψῃ ἢ νὰ χαλινώσῃ τουλάχιστον τὸ χάρμα τῶν, ἐκεῖ ἴσα ἴσα δὲν τῆκανε, ἂν καὶ τὸ καλύτερον ἀπ' ὅλα ποῦ θά μπορούσε νὰ κάνει, θάτανε νὰ δείξῃ ἀκόμα μεγαλύτερη μετριοφροσύνη καὶ νὰ μὴν ἐκδώσῃ τὸ νεκρογέννητον βιβλίον του. Σὲ δυὸ μέρη ἢ κεφαλαία χωρίζεται αὐτό· ποῖο εἶναι τὸ χειρότερον ἀπὸ τὰ δυὸ δὲν ξέρω· γιὰ τὸ δεύτερον πιστεύω νὰ καμαρώνῃ περισσότερο ὁ συγγραφέας. «Ἡ παρούσα κατάστασις τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ ἡ μέλλουσα» ἐξετάζεται στὸ πρῶτον γιὰ τὸ «πρελθὸν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης» γίνεται λόγος στὸ δεύτερον, καὶ στὴν εἰσαγωγῇ μαθαίνουμε γιὰ ποῖον σκοπὸν καὶ ἀπὸ ποῖαν ἀφορμὴν γράφηκε τὸ βιβλίον.

Ἄστυα καὶ καλαμπούρια ἕνα σωρὸ, στὸ τέλος ταχτικὰ καὶ κανονικὰ τῶν μικρῶν κεφαλαίων βαλμένα, κ' ἕνα πλῆθος σημειώσεις μὲ ψιλότερα στοιχεῖα, στολίζουν τὸ βιβλίον. Καὶ μὲ τὸ πλῆθος τῶν ἀστυίων καὶ τῶν καλαμπουριῶν καὶ τῶν σημειώσεων παραβγαίνει καὶ τὸ ξεπερνᾷ μάλιστα τὸ πλῆθος τῶν παρανοήσεων, ὅπως εἶπα καὶ στὴν ἀρχή, τῶν ξένων ἰδεῶν καὶ ἀρχῶν καὶ συστημάτων καὶ θεωριῶν καὶ συμπερασμάτων καὶ λόγων, αἰτία σπουδαία τὸ τριπλὸν αὐτὸ πλῆθος νὰ βαρεθῇ κανεῖς καὶ

στοῦ βιβλίου τὸ διάβασμα καὶ σὲ μιά ἀπαντήσεως τὸ γράψιμον νὰ προχωρήσῃ.

Ἄλλη αἰτία γιὰ τὸ δεύτερον εἶναι ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ κάπως μεγάλη ἢ ἀπάντησις, γιὰ νὰ λέγεται ἀπάντησις, ἢ νὰ λυθῇ πρῶτον τὸ παλιὸ πρόβλημα «τοῦ μεγίστου ἐν ἐλαχίστῳ» καὶ γιὰ τρίτην αἰτίαν, omnia tria perfecta sunt—θάβρισκε κανεῖς, ὅπως καὶ παραπάνω ἔλεγα τὸ ὅτι μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι καὶ ἀπαραίτητη, νάναν μάλιστα καὶ περιττὴ καθε ἀπάντησις. Καὶ γιὰ τοὺς τρεῖς αὐτοὺς λόγους, μάλιστα γιὰ τὸν πρῶτον, δὲν ἔχω σκοπὸν νὰπαντήσω στὸ βιβλίον τοῦ κ. Σκιαῦ, πρᾶμα ποῦ μὲ πολλὴ εὐχαρίστησιν θάκανα πρὶν ἀκόμα βγεῖ τοῦ κ. Σκιαῦ ἡ μελέτη, ἂν ἐθυμόμουνα τότε τὸν Π. Σούτσο καὶ τὴν Χαριτίνην του· τὰ λίγα λόγια ποῦ γράφω τώρα, ριγμέννα ὄχι μὲ μεγάλη τάξην καὶ σειρά δὲν ἔχουν ἀξίωσιν νὰ περᾶσουνε γι' ἀπάντησιν.

Ἄν βγάλουμε τῆς σημειώσεις, τὰστυα τὰνάλατα καὶ τὰνοστα καλαμπούρια, τῆς ξένες γνώμες, ποῦ καθὼς ἔλεγε κάποιος εἶναι οἱ μόνες σωστὲς μέσα σ' ὅλο τὸ βιβλίον, ἄλλα μέρη ποῦ ἀπαντᾷ ὁ κ. Σκιαῦ σὲ διάφορα καθέκαστα τῶν βιβλίων ποῦ χτυπάει, πολλὰς φορὰς παρανοημένα ἀπὸ τὸν ἴδιον, ἀλλὰ ὅπου βρίσκει λάθια καὶ ἀντίφασες στὴ γλώσσᾳ τοῦ κ. Φυτάρη, καὶ ἄλλα ὅπου λέει δὲν ξέρω τί, μὰς μένει τῆς με-

λέτης ὁ πυρήνας νὰ πῆ κανεῖς, ἢ οὐσία, ἢ θεμελιακὴ ἰδέαν, ὅτι ἡ γλώσσα ποῦ ὀνομάζεται καθαρεύουσα, δὲν εἶναι πολλοῦ γε καὶ δεῖ ξένη πρὸς τὸ ἔθνος ποῦ τὴν καμαρώνει γιὰ ἐπίσημην του γλώσσᾳ, ἀλλὰ καθὼς καὶ «ἡ δημώδης ἦτοι τὸ σύνολον τῶν τοπικῶν διαλέκτων—παραδέχεται ὅμως καὶ κοινὴ δημοτικὴ ὁ κ. Σκιαῦ (σελ. 40)—εἶναι διάλεκτος τῆς μιάς ἑλληνικῆς γλώσσης (σελ. 26), γλώσσα ἐπομένως φυσικὴ καὶ ὄχι φτιασιμένη, καὶ ὅτι πολὺ πιθανὸν εἶναι, ἔ. τὸ ἔθνος ἐξακολουθήσει νὰ προσδέει στὸν πολιτισμὸν, ἢ καθαρῆουσα ἢ μίαν τῶν διαλέκτων τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, καὶ δὴ ἡ ἐπικραυεσιτέρα, νὰ νικήσῃ στὸν πόλεμον ποῦ βρίσκεται τώρα μὲ «τὰς ἄλλας διαλέκτους» καὶ σιγὰ σιγὰ μὲ τὸν καιρὸ νὰ μὴν ἀφήσῃ οὔτε ρουθόνιν, ἀφοῦ καὶ αὐτὸ θάχει γίνῃ ρῶθον ἢ ρωθώνιον ἢ τουλάχιστον ρουθόνιον. Κι ὅλη αὐτὴ ἡ «κατὰ τῆς καθαρῆουσῆς σταυροφορία;» Ὁ κ. Σκιαῦ λέει γεννήθηκε ἀπὸ δυὸ κυριῶς ἀρχὰς καθε ἄλλο παρὰ σωστῆς. Γλωσσολογικὴ ἢ μίαν, γλωσσολογικὴ ἢ ἄλλη. Ἡ πρώτη ἀποπέλει καθε γλώσσα, τὴ γλώσσα νὰ πῆ κανεῖς καὶ ὄχι τῆς γλώσσης, καὶ λέει ὅτι «νόμος γενικὸς ἰσχύων ἀπορρέων ἐκ τῆς φύσεως τῶν γλωσσῶν ἐπιβλάθει νὰ ὑφίστανται αὐτὰ ἀδιαλείπτους σπουδαιοτάτας μεταβολὰς, ἀνευ οὐδεμιᾶς ἐξωτερικῆς αἰτίας, καὶ ὅτι